

Budgettet for 2009 med overslagsårene 2010-2012

Den økonomiske situation

Forligspartierne har lagt vægt på, at kommunens økonomi fortsat er i balance, samtidig med at skatten holdes i ro. Forligspartierne har derudover lagt vægt på, at kommunens gæld reduceres. Der er således afsat 25 mio. kr. i alt i budgetperioden til gældsafvikling.

Forligspartierne lægger afgørende vægt på, at balancen i økonomien også opretholdes på længere sigt, og kan derfor tilslutte sig en fortsat stram økonomisk styring ud fra de økonomiske styringsprincipper, der tidligere er vedtaget i Byrådet. Det vil sige, at merudgifter på de ikke-styrbare områder finansieres inden for det samlede nettobudget på de styrbare områder, mens merudgifter på styrbare områder finansieres inden for afdelingernes eget budget.

Forligspartierne kan tilslutte sig de initiativer, der er foreslået i Magistratens budgetforslag med henblik på at bidrage til overholdelse af aftalen mellem KL og Regeringen. Forligspartierne kan i den forbindelse konstatere, at den aftalte ramme for udgifter til service overholdes. Med henblik på at bidrage til kommunernes samlede overholdelse af anlægsrammen bemyndiger forligspartierne Borgmesterens Afdeling til at revurdere anlægsbeløb på reservekontoen samt at fremlægge eventuelle forslag til overførsel af beløb til efterfølgende år på 2. fællesmøde mellem Magistraten og Økonomiudvalget.

Forligspartierne er enige om, at der igangsættes et analysearbejde af sammensætningen og finansieringen af de senere års anlægsinvesteringer samt de fremtidige anlægsinvesteringer, der er besluttet i Byrådet. Analysearbejdet skal tilvejebringe et grundlag for drøftelse af det ønskede investeringsniveau fremover, samtidig med at arbejdet skal resultere i udarbejdelsen af kommunens bidrag til den fælleskommunale investeringsplan i KL-regi.

Forligspartierne er enige om, at Borgmesterens Afdeling i samarbejde med Magistratsafdelingerne skal tage initiativ til at nedsætte en taskforce, der forud for budgetlægningen for 2011 skal afdække effektiviseringsmuligheder, uudnyttede puljebeløb mv. i kommunen. Borgmesterens Afdeling anmodes om i første halvdel af 2010 at fremlægge en indstilling med resultater og forslag på baggrund af afdækningen.

En kommunal organisation i udvikling

Byrådets arbejdsvilkår

Både af hensyn til siddende byrådsmedlemmer og af hensyn til mulighederne for fortsat at kunne rekruttere folkevalgte, er det vigtigt, at byrådsmedlemmernes arbejdsvilkår er moderne og tidssvarende. Forligspartierne bakker derfor op om principperne i de forslag til for-

bedringer, som fremgår af hoc-udvalgets betænkning om byrådsmedlemmernes arbejdsvilkår.

Forligspartierne er enige om følgende:

- At der fra 2009 og frem udarbejdes båndreferater fra de udvalgshenviste sager i byrådet. Der afsættes 60.000 kr. årligt hertil.
- At lokaleforholdene for byrådsmedlemmerne skal forbedres. Der afsættes 100.000 kr. hertil årligt fra 2009 og frem.
- At byrådsmedlemmerne skal have mulighed for individuel sekretærbistand. Der afsættes derfor 0,5 mio. kr. årligt fra 2010 og frem til ansættelse af studentermedhjælpere, således at hver partigruppe kan ansætte en person i 20 timer pr. måned, og hvert byrådsmedlem kan ansætte en person 5 timer pr. måned. Der udarbejdes et konkret oplæg om udmøntning til drøftelse med partiernes gruppeformænd. Initiativet understøtter – udover en styrkelse af byrådsmedlemmernes arbejdsvilkår – Århus som en attraktiv by for studerende og er med til at sikre et større antal studierelevante jobs i Århus.

Tillidsreform og afbureaukratisering i Århus Kommune

Forligspartierne er enige om, at der skal gennemføres en tillids – og afbureaukratiseringsreform i Århus Kommune.

Målet er at reducere de administrative byrder for at sikre, at medarbejderne har tid og overskud til optimal løsning af kerneopgaverne i forhold til borgere og brugere.

Det øger medarbejdernes arbejdsglæde, hvis de ansatte får lov til at bruge deres faglighed, kompetence og sunde dømmekraft. For at understøtte Århus Kommune som en attraktiv arbejdsplads og fremme fagligheden er det derfor afgørende, at der sker en afvikling af uhensigtsmæssige eller overflødige kommunale dokumentationsopgaver, regler samt arbejds- og beslutningsgange. Ligeledes skal nye opgaver og regler tænkes sammen med eller afløse gamle for ikke at øge den samlede administrative byrde.

Udgangspunktet er værdibaseret ledelse. Overflødige, ressourcekrævende administrative opgaver skal afløses af tillid til den lokale ledelse, pædagoger, lærere, hjemmehjælpere, socialrådgivere og andre offentligt ansatte. Derved sikrer vi, at motivation og respekt for fagligheden kommer tilbage til medarbejderne i Århus Kommune.

De skitserede reformprincipper går hånd i hånd med den seneste trepartsaftale. Med fokus på faglighed og værdibaseret ledelse som omdrejningspunkt for arbejdsglæde og optimal service til borgerne, er der i trepartsaftalen bl.a. afsat midler til at styrke lederudvikling og kompetenceudvikling for medarbejdere. Den kommende lederuddannelse i Århus Kommune skal således bygge på en anerkendende og værdibaseret tilgang med høj grad af selvledelse.

Med henblik på at skabe gode vilkår for rekruttering og opmuntring af ledertalenter, skal det desuden vurderes, om der er brug for en yderligere indsats for at sikre en så attraktiv arbejdsplads som muligt - herunder en styrket koordinering. Vurderingen sker på baggrund af den indsats, som allerede foretages i de enkelte magistratsafdelinger.

Forligspartierne er enige om, at der i 2009 skal gennemføres initiativer til afbureaukratisering og tillidsskabelse i alle magistratsafdelinger. Der skal være plads og frihed til differencierede løsninger, der blandt andet bygger på medarbejderes og lederes konkrete vurderinger. Herved sikres faglighed og praktisk anvendelighed.

Reformen forankres derfor i de enkelte magistratsafdelinger samt i Borgmesterens Afdeling, hvor afbureaukratisering tænkes ind i tværgående processer og fælles politikopfølgning. På Borgmesterens Afdelings initiativ skitserer afdelingerne forslag til afbureaukratisering og tillidsskabelse i en indstilling til Byrådet i første kvartal af 2009.

Arbejdet med regelforenklning pågår også på landsplan, hvor Regeringen meget snart på forsøgsbasis forventes at introducere muligheden for hel eller delvis fritagelse for lovbestemte regelsæt. Forligspartierne er enige om, at Århus Kommune skal udnytte denne mulighed til at få erfaring med regelfrie områder.

På Borgmesterens Afdelings initiativ sker der en opfølgning på resultaterne af de forskellige initiativer ved udgangen af første kvartal 2010 med henblik på at beslutte, hvorvidt og hvordan tillids- og afbureaukratiseringsreformen kan udbredes.

Videreudvikling af initiativerne i arbejdsglædereformen

Århus kommune står i de kommende år overfor en stor opgave med at videreudvikle og forbedre den kommunale service til fordel for borgere og brugere. Dette stiller store og øgede krav til vores medarbejdere på de kommunale arbejdspladser samtidigt med, at der er stigende udfordringer med at rekruttere og fastholde kvalificeret arbejdskraft.

Forligspartierne ønsker derfor at videreudvikle initiativerne i arbejdsglædereformen vedtaget i forbindelse med budgetforhandlingerne i 2007. Der skal således følges op på og videreudvikles initiativer til fremme af arbejdsglæde, faglighed og engagement.

Mere kvalificerede og tilfredse medarbejdere skal i overensstemmelse med trepartsaftalen sikres gennem lederudvikling, kompetenceudvikling for medarbejdere, seniorpolitiske initiativer samt bedre lønforhold for voksnelever. Dette kombineres med fjernelse af unødvendige dokumentationskrav og bureaukratiske arbejdsgange (jf. afbureaukratiserings- og tillidsreform).

Forligspartierne er enige om at afsætte en tværgående personalepolitisk pulje på 1 mio. kr. årligt til understøttelse af Personalepolitikens principper, herunder den attraktive arbejdsplads. Midlerne vil bl.a. kunne anvendes til initiativer vedrørende arbejdsglæde og fastholdelse, rekruttering og branding samt den sunde arbejdsplads. Puljen administreres af Borgmesterens Afdeling.

På baggrund af de foreliggende treparts- og overenskomstaftaler er forligspartierne desuden enige om, at der skal udarbejdes en samlet handlingsplan for både eksisterende og nye initiativer til fremme af arbejdsglæde. Handlingsplanen forelægges byrådet i første halvdel af 2009.

I forlængelse af trepartsaftalen er der i Magistratens budgetforslag afsat 43,7 mio. kr. i 2009 til brug for udmøntning af de initiativer, der er fastsat i regeringsaftalen vedr. trepartsaftalen.

Midlerne forudsættes udmøntet i overensstemmelse med deres formål, herunder med udgangspunkt i KLs budgetvejledning.

Det bemærkes, at der er afsat 16,1 mio. kr. til seniorfridage, seniorinitiativer og kompetenceudvikling. Seniorfridagene er aftalt i forbindelse med overenskomstforhandlingerne 1.4.2008 og de øvrige midler til senior- og kompetenceudviklingsinitiativer kan, jf. overenskomstresultatet, alene udmøntes efter aftale med de faglige organisationer.

Der er afsat 0,4 mio. kr. som kompensation til stigende takster på socialområdet.

Der er afsat 27,2 mio. kr. til øvrige initiativer, som dækker over følgende: Lederuddannelse, MUS samtaler, øget uddannelsesaktivitet og fagspecifikke kurser på FTF området, styrkelse af efteruddannelse af lærere, uddannelse af praktikvejledere på FTF området, indførelse af voksenelevløn, primært SOSU og PGU området, øget dimensionering af SOSU og PGU uddannelsen samt uddannelse af 15.000 ikke-uddannede.

Borgmesterens Afdeling udarbejder, efter inddragelse af magistratsafdelingerne, en indstilling til Byrådet primo 2009 om den konkrete udmøntning i overensstemmelse med formålet.

Der er i regeringsaftalen også afsat bloktilskudsmidler til ovennævnte initiativer for 2008 på 22,5 mio. kr. For disse midler udarbejder Borgmesterens Afdeling i samarbejde med magistratsafdelingerne inden udgangen af 2008 en indstilling om fordeling heraf.

Løft til kommunale bygninger

Århus Kommunes bygninger er ramme omkring hverdagslivet for rigtig mange borgere, ikke mindst børn og unge i kommunens skoler og daginstitutioner. Forligspartierne lægger derfor stor vægt på at sikre anstændige og tidssvarende fysiske rammer. I forliget "Fremsyn for Århus" stod alle partier i Byrådet bag et løft på skole- og dagtilbudsområdet på i alt 500 mio. kr. over 10 år. Forligspartierne ønsker at opprioritere moderniseringsindsatsen yderligere, og afsætter derfor 350 mio. kr. ekstra i perioden 2009-2012 til investeringer i dagtilbud og skoler. Desuden afsættes 20 mio. kr. i alt til investeringer på ældreområdet og 20 mio. kr. i alt til investeringer i idrætsfaciliteter. Med disse investeringer lever Århus Kommune fuldt ud op til intentionerne bag de midler, der er udmøntet til kommunerne fra Kvalitetsfonden.

I 2013 udmøntes 2 mia. kr. fra Kvalitetsfonden til kommunerne under ét. Forligspartierne vil vurdere muligheden for at udmønte Århus Kommunes andel af disse midler fuldt ud, forudsat at dette kan gennemføres samtidigt med, at den økonomiske balance fastholdes. Midlerne udmøntes i givet fald til de fire områder - skoler, dagtilbud, ældreområdet og idrætsfaciliteter - ud fra andelen af kommunens bygningsmasse - svarende til børne- og ungeområdet med 50 %, ældreområdet 30 % og 20 % til idrætsområdet.

I perioden 2009-2013 er der udmøntet i alt 9 mia. kr. fra Kvalitetsfonden til kommunerne. Regeringen har tilkendegivet, at der også i årene efter 2013 udmøntes midler - i alt 13 mia. kr. - fra Kvalitetsfonden til kommunerne. Forligspartierne vil på dette tidspunkt med afsæt i ovenstående principper drøfte, om der er opstået konkrete behov eller finansieringsudfordringer, der tilsiger en ændret fordelingsnøgle. For udmøntningen i denne periode er det fortsat en forudsætning, at den økonomiske balance kan bevares.

Forligspartierne er samtidigt enige om at undersøge muligheder for at afsætte yderligere midler til lokaletilskudspuljen til idræt til gavn for hele idrætten i Århus Kommune.

Ældreområdet

Kvalitetsstandarder opretholdes

For at fastholde serviceniveauet på ældreområdet er forligspartierne enige om at afsætte 35 mio. kr. årligt i 2009 og frem. Forligspartierne er enige om, at denne budgetforøgelse er tilstrækkelig til at sikre en vedvarende økonomisk balance fremover, samtidig med at kvalitetsstandarderne fastholdes jvf fritvalgsanalysen.

Det er vigtigt at sikre, at Magistratsafdelingen for Sundhed og Omsorg fortsætter den igangsatte udvikling med at skabe balance mellem budget og forbrug på ældreområdet, hvoraf en del af initiativerne er beskrevet i fritvalgs-analysen. Forligspartierne finder det afgørende, at tiltagene iværksættes snarest muligt og er fuldt implementeret senest ultimo 2009, og at der indtil da kvartalsvist gives status på arbejdet med at skabe økonomisk balance på ældreområdet. Der er tale om en samlet løsning på de økonomiske udfordringer på ældreområdet, som forligspartierne er enige om kan holde i flere år.

Finansieringen findes ved at omprioritere reserven vedr. genoptræning (17 mio. kr. årligt fra 2009 og frem) samt ved at omprioritere et forventet mindreforbrug på aktivitetsafhængig medfinansiering på 18 mio. kr. årligt fra 2009 og frem. Idet der er usikkerhed om det forventede mindreforbrug på aktivitetsafhængig medfinansiering (udover den forventede tilbagebetaling af midler til staten) er forligspartierne enige om, at de resterende midler i ældrepakken, som udgør 25,5 mio. kr. foreløbigt reserveres som buffer til at dække et eventuelt merforbrug. Rækker disse engangsmidler ikke, forudsætter forligspartierne, at Magistratsafdelingen for Sundhed og Omsorg anviser finansiering indenfor afdelingens samlede decentraliserede ramme.

Løft til hjælpemiddelområdet

Hjælpemiddelområdet har aktuelt en række specifikke udfordringer, og der er behov for et serviceløft, bl.a. af hensyn til arbejdsmiljøet. Der er tale om engangsinvesteringer i loftlifte og andre genbrugshjælpemidler.

Forligspartierne er enige om at afsætte 7 mio. kr. i 2009 til formålet. Såfremt der er behov for yderligere midler, vil Magistratsafdelingen for Sundhed og Omsorg finansiere dette fra den resterende del af mindreforbruget på genoptræningsområdet i 2007 (17 mio. kr.).

Sundhedscenter Vest

Byrådet vedtog med sidste års budgetforlig, at der skulle arbejdes for oprettelse af Sundhedscenter Vest. Magistratsafdelingen for Sundhed og Omsorg vil sammen med øvrige magistratsafdelinger lave et oplæg til Sundhedscenter Vest. Oplægget forelægges for forligspartierne inden årets udgang.

Magistratsafdelingen for Børn og Unge finansierer selv deres andel på 0,6 mio. kr. årligt fra 2009 og frem, mens Magistratsafdelingen for Sundhed og Omsorg bidrager med 3,6 mio. kr. årligt fra træningsmidlerne fra Sundhedsloven årligt fra 2009 og frem, hvor forsøget med Sundhedscenter Vest evalueres.

Foreningsbutikken sikres

Foreningsbutikken i Klostergade, som hjælper frivillige foreninger på ældreområdet med at skaffe frivillige samt finansiering fra fonde mv., sikres fortsættelse i 2009 og 2010 som allerede aftalt. Fortsættelsen finansieres af overskuddet på § 18-frivillighedsmidlerne.

Husleje for beboere i plejehjem og beskyttede boliger

Forligspartierne er enige om, at den fulde offentlige ejendomsvurdering skal indgå i beregningen af huslejen for beboere i kommunens plejehjem og beskyttede boliger.

Indsats i forhold til brug af vikarer på ældreområdet

Forligspartierne lægger vægt på, at borgerne har så få forskellige medarbejdere som muligt til at hjælpe med de opgaver, de ikke selv kan varetage. Færre vikarer i hjemmet giver borgerne større kontinuitet i plejen, da fastansatte medarbejdere har bedre kendskab til borgerne, arbejdsgangene og organisationen. Borgerne vil derfor opleve større kvalitet og større tilfredshed samtidig med at kommunen optimerer ressourceudnyttelsen og bidrager til et forbedret arbejdsmiljø.

Desuden lægger forligspartierne vægt på, at ressourcerne på ældreområdet anvendes i Magistratsafdelingen for Sundhed og Omsorg og ikke i eksterne vikarbureauer, hvor personalet er ukendt med såvel den enkelte borger som med procedurerne i Magistratsafdelingen for Sundhed og Omsorg. Forligspartierne er derfor enige om, at arbejdet med at nedbringe udgifterne til eksterne vikarbureauer til fordel for fastansatte medarbejdere i plejen fortsat skal prioriteres højt.

Besparelse i Region Midtjylland

Magistratsafdelingen for Sundhed og Omsorg vurderer, at de bebudede besparelser i Region Midtjylland vil betyde øgede omkostninger for Århus Kommune.

Forligspartierne er enige om, at de midler Århus Kommune eventuelt sparer i kommunal medfinansiering kan ses i sammenhæng med eventuelle afledte merudgifter i kommunen. Forligspartierne foreslår, at såfremt der er mindreforbrug vedr. aktivitetsbestemt medfinansiering - efter at der er fraregnet de 18 mio. kr. permanent - kan dette overvejes benyttet til substituerende tilbud i kommunen, men at der dog ikke er nogen automatik i dette. Magi-

stratsafdelingen for Sundhed og Omsorg dokumenterer et eventuelt mindreforbrug afledt af besparelser i Regionen og fremlægger eventuelle konkrete forslag for forligskredsen i løbet af 2009.

Sociale forhold og beskæftigelse

Styrket opsøgende og vedholdende indsats for udsatte børn og unge samt børn og unge med handicap

Forligspartierne er enige om, at der fremadrettet er behov for at sikre arbejdet med særligt udsatte familier og deres børn. Ved at styrke myndighedsområdet (familie- og specialrådgivningen) er det hensigten at sikre den fornødne kvalitet og kontinuitet i kommunens sagsbehandling og indsats i forhold til de særlig komplekse sager. Der vil typisk være tale om familier, hvor forældrene ikke i tilstrækkeligt omfang er i besiddelse af de personlige og basale færdigheder, som kræves for at kunne magte forældreopgaven. Ved at etablere en særlig opsøgende enhed er det endvidere hensigten at "trænge igennem" og etablere den nødvendige uafviselige kontakt til de forældre, som vægrer sig ved at indgå i dialog med forvaltningen. Dette skal ske via en konsekvent, opsøgende, insisterende og vedholdende indsats.

Forligspartierne er enige om at tilføre kommunens socialcentre ressourcer svarende til 12 stillinger med henblik på at styrke sagsbehandlingen samt at tilføre ressourcer svarende til 4 stillinger med henblik på at etablere den særlige opsøgende enhed. Der afsættes således i alt årligt 8,44 mio. kr. årligt i 2009 og frem.

Forligspartierne er desuden enige om, at der som led i forhandlingerne om budgettet for 2010-2013 tages stilling til, hvorvidt det tilførte antal stillinger har vist sig tilstrækkeligt i forhold til at sikre den ønskede kvalitet i indsatsen.

Det afsatte beløb finansieres delvist via midler til efterregulering af anbringelsesreformen tildelt i forbindelse med årets lov- og cirkulæreprogram på 4,5 mio. kr. årligt.

Anbringelsesreformen trådte i kraft den 1. januar 2006 og indebar en meget omfattende revision af reglerne bag forebyggelse og anbringelse overfor socialt udsatte børn og unge. Et af hovedbudskaberne var ønsket om en indsats, der i højere grad end tidligere fokuserer på de udsatte børn og unges nærmiljø og i mindre grad gør brug af meget indgribende anbringelsestyper.

Styringen af indsatsen for udsatte børn og unge indgik ligeledes i aftalen mellem regeringen og KL for 2004, hvor regeringen og KL var enige om, at en fortsættelse af den hidtidige vækst hverken ville være socialpolitisk eller økonomisk forsvarlig. Kommunerne blev opfordret til fortsat rammestyring af området og i forlængelse heraf til at nedbringe både enhedsomkostninger og anbringelsesfrekvenser.

Forligspartierne er enige om, at indsatsen for udsatte børn og unge skal ses som en sammenhængende indsats, hvor Byrådet kan vælge at opprioritere eller nedprioritere indsatsen. Forligspartierne mener således ikke, at det er blevet dokumenteret eller sandsynliggjort, at

økonomiske hensyn er styrende for sagsbehandlingen, når en socialrådgiver skal vurdere, om et barn skal anbringes eller ej.

Flere botilbud til voksne med handicap

Botilbudene til voksne med handicap har gennem en årrække oplevet en stigende efterspørgsel, og det har trods væsentlige kapacitetsudvidelser på området ikke været muligt at afvikle ventelisten. Nettoventelisten til botilbud bestod således ved udgangen af august 2008 af 126 personer, hvoraf ca. halvdelen har ventet mere end et år på det botilbud, de er visiteret til. De borgere som venter på et botilbud, er blevet visiteret til dette efter en grundig socialfaglig og lægelig vurdering, og det er efter grundige overvejelser besluttet, at de pågældende ikke længere kan klare sig i eget eller forældrenes hjem. Ved visitationen har borgerne således opnået et retskrav på at modtage tilbudet.

Forligspartierne er enige om, at der er behov for at tilføre området ressourcer med henblik på at nedbringe ventelisten til botilbud. Fra 2009 og frem afsættes således 8 mio. kr. årligt, og ventelisten forventes på denne baggrund samlet set at kunne nedbringes med knap 60 personer. Magistratsafdelingen for Sociale Forhold og Beskæftigelse finansierer samlet set 24 mio. kr. af udgifterne i perioden 2010-2012 via opsparede midler. Ventelisten forventes på denne baggrund samlet set at kunne halveres i forhold til det nuværende udgangspunkt (ultimo august 2008).

Forligspartierne er opmærksomme på, at en stigning i nettoefterspørgslen efter de omtalte tilbud vil føre til, at ventelisten også i de kommende år udviser en stigende tendens fra det nye udgangspunkt, såfremt der ikke tilføres yderligere midler til området. Forligspartierne er enige om at bevare et vedvarende fokus på problemstillingen og løbende følge op på ventelistens udvikling.

Forligspartierne har særligt fokus på målgruppen af yngre voksne med diagnosen ADHD, hvor der er et udtalt behov for etablering af særlige bostøtteforløb og pladser i opgangsbofællesskaber. Forligspartierne ønsker, at Magistratsafdelingen for Sociale Forhold og Beskæftigelse i forbindelse med etableringen af de pågældende pladser inddrager nabokommunerne i planlægningen, da disse forventeligt i stigende omfang ligeledes vil efterspørge pladser til denne målgruppe.

Pulje til socialt udsatte og marginaliserede borgere

Forligspartierne er enige om at styrke tilbudene til socialt udsatte borgere i Århus Kommune. Der afsættes derfor en pulje på 2 mio. kr. årligt til organisationer, som arbejder med socialt udsatte og marginaliserede borgere.

Hver af følgende organisationer modtager årligt 250.000 kr. fra puljen i årene 2009-2012:

- Kirkens Korshærs varmestue i Århus
- ChristineCenteret
- Århus Krisecenter for Voldsramte Kvinder
- Unge og Sorg
- Reden
- Blå Kors - herunder Det Blå Sted i Jægergårdsgade

- Natteravnene i Århus V
- Gallo

Fokus på nedbringelse af sygedagpengeudgifterne

Igennem de seneste år er udgifter til sygedagpengeområdet steget i Århus Kommune og på landsplan. Udviklingen er bekymrende såvel økonomisk, da udviklingen giver kommunen store økonomiske udfordringer, som menneskeligt, da det stigende antal sygedagpengesager med lang varighed har store personlige omkostninger for de borgere, det berører.

Forligspartierne er enige om at iværksætte en mærkbar investering på området. Investeringen opjusterer den kommunale indsats ved at reducere antallet af sager pr. medarbejder. Derudover prioriteres en fremrykket indsats. Målsætningen er, at den forstærkede indsats vil resultere i et fald i sygedagpengesager med varighed på over 26 uger på 15 % over en tre-årig periode.

Det er forventningen, at den forstærkede indsats samlet set vil bidrage positivt til den kommunale økonomi som følge af faldende sygedagpengeudgifter. Der udarbejdes en evaluering efter to år, hvor effekten af forsøget vil blive vurderet.

Der afsættes 11,3 mio. kr. i 2009, 9 mio. kr. i 2010 samt 6,8 mio. kr. i 2011. Forsøget evalueres i forbindelse med regnskabsaflæggelsen for 2010, og der vil her blive taget stilling til, om investeringen skal videreføres, justeres eller eventuelt opgives.

Den forstærkede indsats finansieres med 0,6 mio. kr. årligt af en reserve vedrørende analyser mv. på de ikke-styrbare områder. Den resterende udgift finansieres via den forventede besparelse på det ikke-styrbare område. Beløbet afsættes som en reserve, der udmøntes i takt med, at besparelsen realiseres.

Den forventede besparelse på det ikke-styrbare område er beregnet ud fra nogle valgte forudsætninger, som der knytter sig en del usikkerhed til. Det skal således understreges, at besparelsen blandt andet er afhængig af udviklingen på landsplan, herunder reguleringer via bloktilskuddet. Et generelt fald i sygedagpengeudgifterne vil således mindske Århus Kommunes gevinst. Såfremt målsætningerne ikke er 100 % opfyldt, skal Beskæftigelsesforvaltningen selv finansiere en del af investeringen svarende til graden af underopfyldelsen.

Etablering af støtteenhed for borgere med psykiske problemer og udadreagerende adfærd

Det foreslås, at der etableres en enhed, der akut kan varetage indsatsen overfor borgere med alvorlige psykiske problemer og udadreagerende adfærd.

Enheden skal kunne reagere akut, når borgerne har en uhensigtsmæssig adfærd med for eksempel voldelige handlinger, trusler osv. på de lokale jobcentre.

Enheden skal bemandes med erfarne sagsbehandlere og eventuelt en psykolog. Det vurderes, at der er ca. 50 borgere, der kan profitere af denne enhed. Enhedens eksistens kan tilli-

ge have den effekt, at medarbejdere der har sådan en sag kan få hjælp eller akut oversende en sag til enheden alternativt få supervision af enheden.

Enheden skal etableres som et forsøg i en to-årig periode. Der afsættes 1 mio. kr. årligt i 2009 og 2010.

Kulturgynge

Kulturgynge er et kulturelt uddannelses- og jobtræningssted. Stedet arbejder med mennesker, der har behov for anerkendelse og støtte på vej mod arbejdsmarkedet. Kulturgynge ligger som et kulturelt aktivitetscenter i Århus.

Forligspartierne er enige om at undersøge muligheden for og hensigtsmæssigheden af at stille en bankgaranti til rådighed for et lån til afhjælpning af midlertidige driftsproblemer.

Børn og unge

Obligatorisk frokostmåltid til vuggestue- og børnehavebørn

Forligspartierne er enige om, at det obligatoriske sunde frokostmåltid – i forlængelse af aftalen om finansloven for 2008 og den forventede ændring af dagtilbudsloven i efteråret 2008 - skal indføres pr. 1. august 2009 for alle vuggestue- og børnehavebørn.

Institutionerne tildeles det samme budget til frokostmåltidet til børn på alle moduler i både børnehaver og vuggestuer. Beløbet skal være så højt som muligt, samtidig med at frokostordningen skal være budgetneutral. Beløbet er foreløbigt beregnet til 311 kr. pr. måned.

Forligspartierne er enige om, at dagtilbuddene skal have ansvaret for at organisere, at børnene får et frokostmåltid hver dag, og at det dermed vil være op til det enkelte dagtilbud at beslutte, om de eksempelvis ønsker at tilberede maden i dagtilbuddet, eller om de - under hensyntagen til de eksisterende regler herfor - ønsker at få maden leveret udefra.

Forligspartierne er ligeledes enige om, at der i dagtilbuddene skal være mulighed for en supplerende forældrebetalt madordning for den mad, der ikke udgør frokostmåltidet, hvis dagtilbudsbestyrelsen ønsker at oprette en supplerende forældrebetalt madordning. Forligspartierne er enige om, at indførelsen af det obligatoriske frokostmåltid, som finansieres via taksten, betyder, at maksimumsbeløbet for forældrenes betaling til en supplerende madordning højst kan udgøre 160 kr. om måneden i 11 måneder.

Socialistisk Folkepartis byrådsgruppe tager forbehold for forslaget om obligatorisk frokostmåltid.

Særlig indsats for ordblinde

Forligspartierne ønsker at gøre en ekstra indsats for de ordblinde elever, der trods en stor indsats i skolerne, har så svære vanskeligheder, at det giver dem problemer i deres videre tilværelse - uddannelsesmæssigt og selvværds-mæssigt. Denne ekstra indsats er vigtig, da læsning i vid udstrækning er en forudsætning for kunne skaffe sig ny viden og indsigt. Læsefærdigheder er derfor nøglen til uddannelse, arbejde og deltagelse i samfundslivet generelt.

Med de 6 mio. kr. årligt, der afsættes i 2009 og frem, er det muligt at supplere og styrke den eksisterende indsats markant over for den sværeste gruppe af ordblinde og læsesvage elever. Midlerne skal anvendes til individuelt tilrettelagte kursusforløb af kortere eller længere varighed med særlig fokus på læsning. Undervisningen skal desuden være baseret på den nyeste IT-teknologi med henblik på, at eleven skal være selvhjulpen i forhold til at anvende kompenserende programmer i den fortsatte skolegang og uddannelsesforløb.

Magistratsafdelingen for Børn og Unge udarbejder et oplæg til forligspartierne om midlernes konkrete anvendelse.

Forskellige læringsstile

Alle mennesker har en personlig måde, hvorpå det bedst tilegner sig ny viden. Det er derfor nødvendigt at tilpasse undervisningen til den enkeltes behov.

Forligspartierne er enige om, at der skal igangsættes et initiativ med læringsstile, hvor medarbejderne i Magistratsafdelingen for Børn og Unge får bedre forudsætninger for at kunne gennemføre læringsprocesser med udgangspunkt i børnenes unikke læringsstil. Derved vil undervisningen i højere grad kunne tilpasses den enkelte elevs unikke måde at lære og opfatte verden på, således det optimale udbytte af undervisningen opnås.

Der afsættes derfor fra 2009 og fremefter mellem 1,2 og 1,9 mio. kr. årligt til gennemførelsen af initiativet.

Undervisningsmidler

Forligspartierne er enige om, at de århusianske skolebørn skal have moderne og tidssvarende undervisningsmidler, og at den nyeste teknologi skal anvendes i undervisningen. Forligspartierne er derfor enige om, at skolerne skal gives et betydeligt løft ved at afsætte et engangsbeløb på 6 mio. kr. i 2009 til indkøb af undervisningsmidler såsom bøger, kort, smartboards osv.

De afsatte midler skal supplere de 10 mio. kr., som Magistratsafdelingen for Børn og Unge allerede har afsat til smartboards i 2009.

Styrket forebyggende sundhedsindsats for de mest sårbare børn

Forligspartierne er enige om at omlægge helbredsundersøgelserne i folkeskolen ved ind- og udskoling, som i dag foretages af læger, til fremover at skulle varetages af sundhedsplejersker. Herved bliver det muligt at frigøre læger, som derved kan lave en målrettet indsats i forhold til de mest udsatte børn.

Det foreslås således, at de ressourcer, som læger har anvendt til indskolingsundersøgelsen omprioriteres til fordel for de mest sårbare børn. Omprioriteringen vil give børn og ungelægerne mulighed for at lave en indsats for 700 sårbare børn årligt, idet der frigives ca. 2,4 årsværk. Forslaget medfører en samlet budgetmæssig opprioritering af børnesundhedsområdet på 0,5 mio. kr., som finansieres ved et kompenserende mindreforbrug til pladsledighed som følge af bedre pladsudnyttelse på dagtilbudsområdet og dermed mindre taksttab.

De ressourcer, lægerne hertil har anvendt til udskolingsundersøgelsen, anvendes til finansiering af sundhedsplejens indsats i forbindelse med ind- og udskoling.

Fastholdelse af basisteam

Århus har - som i resten af landet - oplevet en stor stigning i antallet af psykisk syge børn. Det drejer sig om nogle af de svageste børn, for hvem en hurtig og kvalificeret indsats er altafgørende for at give dem en plads i livet.

Basisteamet hjælper psykisk syge børn og deres forældre til en hurtig afklaring af deres situation og igangsættelse af målrettet indsats i dagligdagen eller skole/fritid. Børn og forældre undgår dermed lang tids uvished pga. lange ventelister til udredning på børnepsykiatrisk hospital. Forligspartierne er enige om vigtigheden af, at denne funktion opretholdes.

Magistratsafdelingen for Børn og Unge overtog i 2007 en række institutioner som følge af strukturreformen. Som følge af effektiv drift har der siden strukturreformen været en meget høj pladsudnyttelse på disse institutioner.

Forligspartierne er enige om at anvende de frigjorte midler til en fastholdelse af basisteamet i Magistratsafdelingen for Børn og Unge på det nuværende niveau. Basisteamet vil dermed kunne opretholdes, efterhånden som den midlertidige finansiering fra satspuljemidlerne aftrappes de kommende år. Magistratsafdelingen for Børn og Unge har tilkendegivet, at afdelingen løbende vil vurdere om der via omprioriteringer er mulighed for at foretage en udvidelse af basisteamet.

Styrket indsats på unge-området

Forligspartierne er enige om, at der skal gøres en ekstra indsats for leve op til den nationale målsætning om at 95 pct. af en ungdomsårgang skal gennemføre en ungdomsuddannelse. Der gøres allerede i dag en stor indsats fra flere parter side, men der er behov for en ekstra indsats over for unge med særlig behov for støtte, da gennemførelsesgraden på nuværende tidspunkt ligger lige omkring 80 pct. Den ekstra indsats skal fokusere på at de unge lærer forskelligt, lærer ved at arbejde og lærer ved at have en hjælper.

Indsatsen er vigtig for at de unge får en god start på voksenlivet, de unges selvværd og for erhvervsudviklingen i Århus.

For at få den bedst mulige indsats, er det nødvendigt med en intensiveret og koordineret indsats fra flere parter. Forligspartierne er derfor enige om, at indsatsen skal udformes under inddragelse af relevante repræsentanter fra eksempelvis Aarhus tekniske Skole, Århus Købmandsskole, byens gymnasier, Dansk Industri, Dansk Erhverv og LO.

Til gennemførelse af indsatsen afsættes der 6 mio. kr. årligt fra 2009 og frem. Magistratsafdelingen for Børn og unge udarbejder i samarbejde med Magistratsafdelingen for Sociale forhold og Beskæftigelse et oplæg til forligspartierne om indsatsens udformning og anvendelse.

Effektivisering af bygningsdrift i Magistratsafdelingen for Børn og Unge

Med tilførsel af 350 mio. kr. i budgetperioden og yderligere midler i efterfølgende år vil det være muligt at forbedre bygningsdriften samt opnå en mere hensigtsmæssig udnyttelse af den samlede bygningsmasse, herunder eventuelle reducerede huslejeudgifter.

På denne baggrund er der indregnet en gennemsnitlig årlig mindreudgift på 4 mio. kr. fra 2009 og frem.

Tilpasning af reservebeløb på børne- og ungeområdet

Forligspartierne er enige om at nedskrive den afsatte reserve til dækning af en eventuel manglende besparelse i forbindelse med indførelse af modulpasning med 5 mio. kr. årligt fra 2009 og frem. Der er ligeledes enighed om at nedskrive "lederpuljen" i tilknytning til de organisatoriske ændringer på børne- og ungeområdet med 3,5 mio. kr. i 2009, 2,2 mio. kr. i 2010 og 1,1 mio. kr. i 2011.

I det omfang det ikke viser sig muligt at realisere disse beløb fuldt ud er forligspartierne enige om at mødes for at aftale en finansiering heraf med udgangspunkt i et forslag fra Magistratsafdelingen for Børn og Unge.

Fritid og kultur

Filmsatsningen

I forbindelse med kulturforliget blev der afsat 5,5 mio. kr. til styrkelse af filmsatsningen. Forligspartierne ønsker at give Filmpuljen mulighed for at udmønte de 5,5 mio. kr. mere fleksibelt, dels for at opnå en mere effektiv udnyttelse af midlerne, dels for at få maksimal andel i de statsmidler (ca. 30 mio. kr.), som i filmforliget blev øremærket til regional filmproduktion.

Forligspartierne forudsætter, at udmøntningen sker på en måde som er budgetneutral, eventuelt at der ved udmøntningen af beløbet korrigeres for en eventuel rentevirkning.

Den Gamle By, Entré scenen, Svalegangen og Katapult

Forligspartierne er enige om at afsætte 1 mio. kr. om året i perioden 2009-2012 til initiativer fra prioriteringsgruppe 1 fra Kulturforliget "Kulturen på skinner – frem mod 2017".

Der afsættes 333.000 kr. årligt som bidrag til de øgede driftsudgifter til "Den Moderne By" i Den Gamle By. Anlægsarbejderne er påbegyndt i 2008.

Entré scenens driftstilskud forøges med 333.000 kr. årligt med henblik på styrkelse af scenens aktiviteter.

Svalegangens driftstilskud forøges med 333.000 kr. med henblik på fortsat udvikling af teatrets egenproduktioner.

Forligspartierne drøfter i forbindelse med budgetlægningen for 2012 en eventuel permanentgørelse af tilskuddene.

Forligspartierne er herudover enige om at forøge Katapults årlige driftstilskud med 300.000 kr. med henblik på at sikre institutionens fortsatte drift og evt. sikre statslig medfinansiering til et flerårigt udviklingsprojekt. Beløbet finansieres via puljen til basistilskud.

Aktivitets- og Kulturcenter Huset

Mandag den 7. januar 2008 afholdtes den officielle åbning af Husets midlertidige aktivitetssted på Vesterbro Torv. 1- 3, 8000 Århus C. Forligspartierne er enige i, at Husets værkstedsfunktioner udgør et væsentligt aktiv for byen, idet disse dels understøtter borgernes kreative udfoldelsesmuligheder, dels bidrager til den almene kunst- og kulturproduktion. Igangsætningen af aktiviteterne på den nye adresse har imidlertid vist sig særdeles vanskelig, hvorfor forligspartierne har besluttet at øge tilskuddet i 2009 med 0,5 mio. kr.

Det konservative Folkepartis byrådsgruppe tager forbehold for aftalen om Huset.

Tilbygningen til Musikhuset

Tilbygningen til Musikhuset til brug for Musikhuset, Det Jyske Musikkonservatorium, Aarhus Symfoniorkester, Den Jyske Opera og Filuren er fuldt finansieret uden kommunale drifts- eller anlægstilskud.

Byrådet har i forbindelse med de senere års udmøntning af midler fra anlægsreserven lagt vægt på at prioritere vedligehold og genopretning af kommunens bygningsmasse. Efter ibrugtagningen af tilbygningen er der konstateret utilstrækkelige midler til den langsigtede opretholdelse af bygningskomplekset Musikhuset. I forbindelse med Teknisk budget udredes mankoen med henblik på eventuel afsætning af KB-midler til Musikhuset med virkning fra 2010.

Erhvervsudvikling

En opsøgende iværksætterindsats

Mange iværksættere og virksomheder er ikke klar over alle de gode ydelser og ofte gratis rådgivning, der tilbydes i regionen. Derudover har nye virksomheder ofte ikke overskud til at opsøge information i opstartsfasen, ligesom andre kan være uvidende om, at en god start-rådgivning kunne være fordelagtig.

Forligspartierne er derfor enige om, at den opsøgende indsats overfor iværksættere og ny-etablerede virksomheder i Århus Kommune skal styrkes. En offensiv og målrettet indsats overfor iværksættere og nye virksomheder vil give mange en langt bedre start i erhvervslivet og dermed styrke deres vækstpotentiale og fastholde dem i Århus.

Parterne anmoder derfor Borgmesterens Afdeling og relevante aktører på området om at fremsende en indstilling til Byrådet med konkrete forslag til en styrket indsats på området. Der afsættes 1 mio. kr. årligt i perioden 2009-2012 til den styrkede indsats, finansieret af Erhvervspuljen.

Trafik og veje

Tiltag i forhold til den økonomiske ubalance i den kollektive bustrafik

Forligsparterne ser med stor bekymring på udviklingen i den kollektive bustrafik. Regnskabet for 2007 og forventningerne til 2008 og 2009 viser, at der ikke er balance mellem det aktuelle serviceniveau og områdets økonomiske ramme. Baggrunden herfor er kraftigt stigende udgifter og stagnerende indtægter.

Det er ikke et særligt Århus-fænomen, at økonomien for den kollektive bustrafik er under stærkt pres. Det er et landsdækkende problem. Forligspartierne er derfor enige om, at Århus Kommune bør rejse problemstillingen overfor Regeringen og Folketinget - via KL og sammen med andre kommuner med et omfattende kollektivt trafiktilbud.

Med henblik på en nærmere afdækning af ubalancens størrelse og baggrunden herfor gennemføres endvidere inden udgangen af 2008 en analyse af den samlede økonomi i den kollektive bustrafik. Analysen skal også afdække muligheden for eventuel delvis finansiering fra Busselskabets formue samt hvilke økonomiske håndtag, byrådet har i forhold til området - på kort og længere sigt.

Analysen udarbejdes af Magistratsafdelingen for Teknik og Miljø og Borgmesterens Afdeling - om muligt i samarbejde med Midttrafik. På baggrund af analysen fremsender Magistratsafdelingen for Teknik og Miljø omkring årsskiftet en indstilling til Byrådet.

Desuden fremsender Magistratsafdelingen for Teknik og Miljø inden årsskiftet en indstilling om anskaffelse af nye billetautomater. Anskaffelsen finansieres af reserven til kollektiv trafik.

Forligspartierne vurderer i forlængelse af ovenstående, at det ikke er muligt at sikre balancen mellem serviceniveauet og områdets økonomiske ramme allerede i 2009. Dette vil også forudsætte udarbejdelsen af en ny samlet plan for den kollektive busbetjening.

For at kunne opretholde den nuværende busbetjening i 2009 afsættes der en udgiftsreserve i budget 2009 på 60 mio. kr. vedr. den kollektive bustrafik. Endvidere afsættes der en indtægtsreserve på et tilsvarende beløb til senere udmøntning. I det omfang der ikke via analysearbejdet og initiativer på landsplan skabes mulighed for at skabe balance på området, mødes forligspartierne og afklarer en alternativ finansiering. Eventuelle permanente forbedringer som følge af regnskabet for 2008 - udover det forudsatte i budgettet for 2009 - reserveres som udgangspunkt hertil.

I forhold til en langsigtet løsning skal der i første halvår 2009 udarbejdes en samlet plan, der indeholder alternative bud på den fremtidige kollektive busbetjening i Århus Kommune - med udgangspunkt i de ændrede økonomiske forhold. Som grundlag herfor udarbejdes der i samarbejde med Midttrafik og Region Midtjylland en samlet områdeplan for regional og lokal

bustrafik i Århus-området. I forbindelse med budgetlægningen for 2010 skal der således tages stilling til serviceniveauet for den kollektive bustrafik fra 2010 og frem.

Forbedring af cyklisternes forhold

Der er på nuværende tidspunkt afsat 53 mio. kr. i 2008-2012 til Cykelhandlingsplanen. Planen er en langsigtet plan, som udgør rammerne for investeringer i cykelfremmende initiativer i de kommende år. Planens hovedformål er at opnå en markant forøgelse af antallet af cykelture i Århus Kommune. Det skal medvirke til at ændre på trafikens sammensætning, således at en større del af transportarbejdet udføres ved brug af cyklen. Planen udgør i øvrigt et bidrag til øget sundhed.

Forligspartierne er enige om, at der udover de allerede afsatte beløb afsættes 5 mio. kr. i hvert af årene 2010–2012 til forbedring af cyklisternes forhold.

Forligsparterne er endvidere enige om, at der er et særligt behov for at forbedre sikkerheden for cyklister på særligt risikofyldte steder. Dette hensyn skal derfor tillægges særlig vægt i forbindelse med anvendelsen af KB-bevillingen til sikkerhed og miljø. Denne bevilling er på årlig 5,3 mio. kr.

Parkeringsforhold ved Den Gamle By

Det er almindelig kendt, at der er problemer med parkeringskapaciteten i tilknytning til Den Gamle By. Forligspartierne er enige om, at der iværksættes et udredningsarbejde i Magistratsafdelingen for Teknik og Miljø for at afklare mulighederne for bedre p-forhold i området, f.eks. i forbindelse med kommende omdannelsesprojekter i området.

Der er endvidere enighed om, at der bl.a. tages udgangspunkt i den række af initiativer, som magistratsafdelingen allerede har taget for at afhjælpe problemet/forbedre kapaciteten. Herunder kan nævnes indførelsen af et bedre P-informationssystem i området, erstatning af langtidsparkering for busser på Eugen Warmings Vej med parkering for personbiler samt indførelse af beboerparkering/tidsbegrænset parkering.

Byrådsindstilling om forbedringer af parkeringsforholdene omkring og adgangsvejene til Den Gamle By under hensyntagen til museets dispositioner fremsendes til Byrådet i andet halvår af 2009.

Sikring af vejbelysning

Forligspartierne er enige om at sikre det nuværende serviceniveau med hensyn til vejbelysning, både ud fra et trafiksikkerhedssynspunkt og ud fra et ønske om at Århus skal være en tryk by at færdes i.

Der afsættes derfor 2,9 mio. kr. årligt til merudgifter til vejbelysning pga. stigende elpriser. Udgiften finansieres af den i Magistratens budgetforslag afsatte reserve til dækning af stigende elpriser.

Forligspartierne er enige om, at de øvrige områder i kommunen i vid udstrækning vil kunne iværksætte energibesparende tiltag, som vil kunne modsvare de stigende elpriser. De øvrige

områder kompenseres derfor ikke for stigende elpriser, hvilket samtidigt giver incitament til at spare på energien. Forligspartierne er endvidere enige om, at de merudgifter, som ikke i første omgang vil kunne finansieres af energibesparelser, finansieres inden for magistratsafdelingerne egen ramme.

Natur og miljø

Indførelse af miljøzoneordning

Forligspartierne er enige om, at der oprettes en miljøzone for tunge køretøjer i Århus Midtby - afgrænset af Ringgaden – i overensstemmelse med det forslag fra Magistratsafdelingen for Teknik og Miljø, som Byrådet i foråret 2008 sendte i en offentlig høring. Ifølge Lov om Miljøbeskyttelse vil ordningen kunne træde i kraft 14 måneder efter Byrådets endelige vedtagelse.

En miljøzoneordning tager sigte på at begrænse partikelforureningen i tættere byområder. Ordningen omfatter forbud mod kørsel i et afgrænset område for dieselskøretøjer over 3,5 tons, som ikke opfylder bestemte udledningskrav. En miljøzoneordning vil medføre kommunale udgifter til etablering af selve ordningen, samt til montering af partikelfiltre på dele af kommunens vognpark - samt på busser hos Århus Sporveje, Busselskabet.

Til montering/forbedring af partikelfiltre og forøgede driftsudgifter afsættes 3,7 mio. kr. i 2010 og 200.000 kr. årligt fra 2011.

Yderligere fokus på lavenergi-byggeri

Forligspartierne er enige om at udbygge den satsning på bæredygtigt byggeri, som i fjor blev søsat med budgetforliget for 2008. På sigt er det målet, at alt nybyggeri i Århus Kommune skal ske efter lavenergistandarder. Arbejdet med at indfri dette mål skal finde sted i forbindelse med det videre arbejde med den Klimahandlingsplan, der skal anviser vejen til Århus som et CO₂-neutralt bysamfund i 2030, og som er en udløber af budgetforliget for 2008.

Mere end hver tredje bolig i Århus Kommune er almen. Det er derfor naturligt at have fokus på de almene boliger i bestræbelserne på at indfri målsætningen om Århus som en CO₂-neutral by. I den forbindelse skal der udarbejdes et oplæg til, hvorledes fremtidige nybyggerier og renoveringer kan sikre CO₂-neutrale almene boliger. Dette skal ses i sammenhæng med de initiativer, der tages i forhold til leverandørerne af el og varme og gennem projektudvikling på tværs af sektorer i forbindelse med renoveringsprojekter.

Som et konkret indsatsområde er partierne enige om, at Magistratsafdelingen for Teknik og Miljø i samarbejde med boligforeningerne udarbejder et oplæg til, hvorledes fremtidige nybyggerier og renoveringer af almene boligforeninger kan ske efter lavenergistandarder. Partierne lægger op til, at der senest pr. 1. januar 2010 som minimum bygges efter standarden for lavenergi klasse 1. På baggrund af oplægget fremsendes en byrådsindstilling i foråret 2009. Oplægget skal tage stilling til finansiering af merudgifterne ved de øgede krav.

Århusianske boligforeninger bærer allerede førertrøjen når det gælder etableringen af bæredygtigt boligbyggeri. En generel indførelse af lavenergistandarder i det almene byggeri vil både styrke de almene boligers appel til et mere og mere miljøbevidst publikum, men også sikre beboerne bedre mod stigende boligomkostninger i tider med stigende energipriser.

Århus Kommune vil desuden aktivt følge med i den reform af den almene sektor, der er under udarbejdelse, og ikke mindst i, hvorledes eventuelt ændrede finansieringsregler påvirker muligheden for miljørigtigt lavenergibyggeri i Århus Kommune.

I forlængelse af ovenstående er forligspartierne enige om, at der i samarbejde med boligforeningerne rettes en fornyet henvendelse til Velfærdsministeren med henblik på at få hævet rammebeløbet for alment byggeri i Århus til hovedstadsniveau.

Bygningsreglementets skærpelse af energiklasserne fra 2010, vil i sig selv forudsætte en forøgelse af rammeløbet, og de århusianske bestræbelser bør medføre en tidligere regulering af beløbet i Århus.

Der lægges i henvendelsen vægt på, at Århus vil bestræbe sig på at sikre, at nybyggerier af almene boliger allerede fra 2010 skal leve op til standarderne for byggeri i Lavenergi klasse 1.

Forstærket indsats i forhold til vandmiljøet

Truslen mod drikkevandet er øget pga. forøget næringsstofbelastning fra opløjning af brakmarker og øget anvendelse af sprøjtemidler. For at imødegå disse trusler er der behov for ressourcer til at revidere grundlaget for vores indsatsplaner og skærpe indsatsen, herunder specielt at afprøve muligheder for rådighedsindskrænkninger i arealanvendelsen. Dette er nødvendigt for både den offentlige vandforsyning og de private vandværkers grundvandsbeskyttelse. Desuden er der behov for at myndigheden sætter fokus på de områder, hvor vandværkerne ikke p.t. har indvinding fra, men hvorfra der på sigt skal indvindes vand.

Forligsparterne er enige om, at beskyttelsen af grundvandet går hånd i hånd med forbedring af det øvrige vandmiljø og naturen. Denne beskyttelse bør i højere grad ske som en helhedsorienteret indsats, idet der ligger muligheder i at forene vandmiljøet med det åbne lands rekreative indhold, sundhedsfremme og Planstrategi 2008's nye 1½ km friluftszoner om nye byvækstområder.

Ren by: Prioritering af øget renholdelse på udvalgte områder

Renholdelsen i Midtbyen blev prioriteret i budget 2008 - hvilket har givet et synligt løft. Forligspartierne er enige om, at områderne udenfor Midtbyen og byens parker gives et tilsvarende løft i 2009. Det omfatter tre tiltag:

- Ekstra fejning af veje, stier og cykelstier, der afsættes 0,5 mio. kr.
- Ukrudtsbekæmpelse udenfor Midtbyen, mellem kørebaner og cykelstier og ligende lign., der afsættes 1,0 mio. kr.
- Udgifterne til øget affaldsindsamling i grønne områder, der afsættes 1,0 mio. kr.

Indsatsen finansieres af Trafik og Vejes opsparing.

Brintteknologi i Århus – opbakning til LINK2009

LINK2009 er et offentlig privat samarbejde omkring udvikling og demonstration af brinttankstationer og brændselscelle-hybridkøretøjer i en række danske byer inden Klimatopmødet i 2009.

Århus har mulighed for at deltage i LINK2009 med indkøb af brændselscelle-hybridkøretøjer. NRGi vil etablere og drive en brinttankstation i Århus, hvor køretøjerne kan tanke op. Der etableres kun en tankstation, såfremt der indkøbes minimum fem køretøjer i Århus.

Forligspartierne er enige om at anmode Magistratsafdelingen for Teknik og Miljø om at undersøge mulighederne for at bakke op om LINK2009 ved at indkøbe 5 brintdrevne køretøjer. Byrådsindstilling herom fremsendes til Byrådet i første halvår 2009.

Fredning af Tåstrup Sø og Mose samt Lillering Skov, Stjær Stenskov og Søskov

Forligspartierne er enige om, at Århus Kommune sammen med Danmarks Naturfredningsforening rejser en sag om fredning af Tåstrup Sø og Mose samt Lillering Skov, Stjær Stenskov og Søskov. Dette sker under anvendelse af århusmodellen for borgerinddragelse

Formålet med fredningen er at skabe et stort og sammenhængende naturområde for derigennem at forbedre naturkvaliteten i området, samt at skabe gode adgangsforhold for offentligheden til det fredede område. Der afsættes 2 mio. kr. i 2010 til formålet.

Venstres byrådsgruppe tager forbehold for fredningen.

Vurdering af mulighederne for en bypark mellem Rådhuset og Musikhuset

Visionen og perspektiverne overordnet er, at der i fremtiden bliver skabt sammenhæng mellem Rådhusparken, Botanisk Have, Åhaven og Brabrand ved, at der sker en sammenbinding med det grønne strøg der er skabt langs Åen, hen over Mølleparken og videre til "Huset", Stenhuggergrunden, Den Gamle By, Botanisk Have, Ceres-grunden, Bymuseet og Godsbanen

Med baggrund i ovennævnte vision har Magistratsafdelingen for Teknik og Miljø udarbejdet et skitseforslag til hvordan der kan sikres en større sammenhæng mellem Rådhusparken og Musikhusparken - en "Central Park" på området, hvor der bl.a. kan udspille sig forskellige aktiviteter som underholdning, musik og afholdelse af mindre koncerter. Den samlede økonomi for skitseforslagets tre etaper er anslået til ca. 35 mio. kr.

Forligspartierne er enige om, at der i bestræbelserne på at sikre denne sammenhæng tages udgangspunkt i dette skitseforslag. Herunder at mulighederne for at realisere skitseforslaget undersøges nærmere - indeholdende såvel økonomiske betragtninger som beskrivelse af de afledte konsekvenser for trafikken og mulige løsninger.

Der afsættes 500.000 kr. til en nærmere undersøgelse af mulighederne for forlængelse af Værkmestergade så denne bliver den primære indfaldsvej til centrum for trafik sydfra. Det vil have som konsekvens, at Frederiks Allé kan aflastes, hvorved der kan skabes bedre samspil mellem de to parker.

Byrådsindstilling vedrørende en bypark mellem Rådhus og Musikhus forelægges Byrådet i første halvår af 2009.

Brandvæsenet

Tilførsel af nødvendige ressourcer på myndighedsområdet, Århus Brandvæsen

Forligspartierne er enige om at tilføre myndighedsområdet under Århus Brandvæsen flere personaleressourcer.

Baggrunden for at opnormere myndighedsområdet er et øget og vedblivende pres, der har været på brandvæsenets myndighedsarbejde i de senere år. Der afsættes årligt fra 2009 og frem 1,5 mio. kr. årligt, som finansieres af øgede byggesagshonorarer.

Byudvikling

Ungdomsboliggaranti

Byrådet har vedtaget, at Århus skal være Danmarks mest attraktive studieby.

Byens uddannelsesinstitutioner forventer flere studerende i de kommende år, og det kan derfor blive sværere at finde et sted at bo, når man kommer til Århus for at studere. For at fastholde Århus' status som en åben og attraktiv studieby er forligspartierne derfor enige om, at indføre boliggaranti til ungdomsboliger med virkning fra studiestart i 2009.

Der afsættes 100.000 kr. årligt til at administrere ungdomsboliggarantien.

Udsatte boligområder

Århus Kommune har et ønske om at skabe en sammenhængende mangfoldig by med en alsidig bolig- og beboersammensætningen i alle dele af byen. En af de største aktuelle udfordringer for Århus som bysamfund er derfor at sikre, at byens udsatte bydele ikke udvikler sig til parallelsamfund, der er afsondret fra den øvrige del af byen.

Århus kommune har løbende prioriteret indsatsen i de udsatte bydele bl.a. i form af helhedsplanen for Gellerupparken og Toveshøj, som der er afsat 62,5 mio. kr. til, og en omfattende medfinansiering af de århusianske boligforeningers fællesekretariat og dets aktiviteter.

Forligspartierne er enige om, at indsatsen skal fortsætte i årene frem. Der afsættes derfor en reserve på i alt 16 mio. kr. over årene 2010-2012 til indsatsen i de udsatte bydele og herunder gennemførelsen af den helhedsplan for Rosenhøj, Kjærslund og Søndervangen (Viby Syd), der er under udarbejdelse i samarbejde med Boligforeningen Århus Omegn og Viby Andelsboligforening.

I det omfang at helhedsplanen for Rosenhøj, Kjærslund og Søndervangen (Viby Syd) vil indeholde større initiativer og investeringer, der ikke kan finansieres inden for magistratsafdelingernes eksisterende budgetmæssige rammer, vil disse midler komme til anvendelse.

Byrådet vil primo 2009 blive forelagt indstilling vedrørende helhedsplanen for Rosenhøj, Kjærslund og Søndervangen (Viby Syd) og dennes implementering samt finansiering.

I forbindelse med udarbejdelsen af eventuelt nye helhedsplaner for andre udsatte bydele og implementeringen af helhedsplanen for Rosenhøj, Kjærslund og Søndervangen (Viby Syd), vil der kunne opstå behov for yderligere finansiering, som der i givet fald vil skulle tages stilling til på et senere tidspunkt.

Byudvikling af området ved Bryggervej

I Planstrategi 2008 har Byrådet udpeget et område på 10,8 ha ved Bryggervej i Vejlbys Risskov til nyt byomdannelsesområde. Cirka halvdelen af arealet er kommunalt ejet, hvoraf en del dog er udlagt til rekreative formål, hvor der ikke må ske bebyggelse. Aktuelt anvendes dele af arealet til busterminal, som imidlertid indenfor den nærmeste fremtid forventes fraflyttet.

Forligspartierne er enige om, at der skal udarbejdes en helhedsplan for det pågældende områdes område. I arbejdet inddrages lokale foreninger mv. med henblik på at sikre en lokal forankring af projektet.

Helhedsplanen skal tage udgangspunkt i målsætninger om en tæt bebyggelse samt et energirigtigt og bæredygtigt byggeri. Ligeledes skal det tilstræbes, at det nye byområde bliver en mangfoldig og socialt bæredygtig bydel med varierende boligtyper, der henvender sig til forskellige målgrupper. Det forudsættes i forbindelse hermed, at der også etableres almene boliger.

Fremtidige muligheder for byudvikling

Byrådet har vedtaget en overordnet byudviklingsstrategi, der skal sikre, at Århus er parat til at tage imod fremtidens vækst samtidig med, at Århus fortsat opfattes som en velfungerende og attraktiv by.

Byudviklingsstrategien er indrettet på, at Århus kan tage imod i størrelsesordenen 50.000 ekstra arbejdspladser, 10.000-15.000 nye studiepladser, og 50.000 boliger, svarende til ca. 75.000 indbyggere i perioden frem til 2030.

For at understøtte den konkrete udmøntning af strategien ønsker forligspartierne at fastholde den fastlagte strategi for opkøb af jord. Merindtægter fra jordsalg skal således fortsat anvendes til vedligeholdelse af jordreserven.

I det omfang merindtægterne fra jordsalg overstiger behovet for midler til opkøb af ny jord, ønsker forligspartierne at reservere midler til ny trafikale infrastruktur, herunder videreførelse af cykelhandlingsplanens intentioner i de nye byområder.

Socialdemokraternes Byrådsgruppe

Venstres Byrådsgruppe

Socialistisk Folkepartis Byrådsgruppe

Det Radikale Venstres Byrådsgruppe

Det Konservative Folkepartis Byrådsgruppe